

Vanhan Äänekosken Kotiseutuyhdistys ry:n toimintakertomus vuodelta 2021

Yleistä

Kuluneena vuonna 2021 saatiin vaikeisiin tilakysymyksiin hyviä ratkaisuja. Äänekosken kaupungilta saatiin 1.5.2021 alkaen Suolahdesta vuokralle uusi museotila ja vanhaa museotilaa Suolahden Asemakadun koululla ryhdyttiin kunnostamaan talkoovoimin museo -esineiden varastoksi. Talkoohenki nousi korkealle uuden museotilan myötä. Tilat laajalle arkistolle ovat järjestymässä yhteisin tiloihin Äänekosken kaupungin museon kanssa.

Äänekoskella ja Suolahdessa oli pandemiasta huolimatta molemmissa suuret kulttuuritapahtumat. Konginkankaan Kotiseutukerho Kömin Kilta näkyi vuoden mittaan hyvin aktiivisesti, tuoden kömiläistä kotiseutua esille. Suolahdesta julkaistiin uusi historiateos ja Äänekosken paikallismediasta historia sekä laitettiin kuntoon Laulavan Mörön polku Suolahdesta Sumiaisiin. Äänekosken kaupunki rahoitti kokeellisia matkailuhankkeita paikallishistorian pohjalta mm. Suolahden Vanhan Aseman alueesta. Kaiken kaikkiaan kotiseutu kiinnosti monin tavoin yleisöä Äänekoskella. Kaupunginmuseon kanssa yhdessä pystytetyn Äänekoski-kuvanäyttelyn yleisömenestys siitä hyvänä esimerkkinä.

Yhdistyksen kokoukset

Yhdistyksen vuosikokous pidettiin poikkeuksellisesti vasta 12.5.2021 Äänekoskella, Pankkarin kokoushuoneella (Vanha Vaasantie 462). Maan hallitus suositti yhdistysten vuosikokousten siirtämistä ja salli myös säännöistä poikkeavat kokousajat, pandemian hillitsemiseksi.

Hallitus

Yhdistyksen hallitukseen valittiin vuosikokouksessa. **Puheenjohtajaksi valittiin Satu Auvinen** sekä jäsenet

Markku Auvinen, Sinikka Halminen, Timo Enäkoski, Mikko Korkiakangas, Pirjo Korkiakangas, Hannu Kumpulainen, Eila Nurmi, Ahti Ojanen ja Helena Ojanen

Varapuheenjohtajaksi valittiin Ahti Ojanen ja sihteeriksi Timo Enäkoski. Jäsenkirjuriksi nimettiin Timo Enäkoski. Sinikka Halminen jatkaa rahastonhoitajan tehtäviä, tehden myös yhdistyksen tilinpäätöksen. Toiminnantarkastajana on edelleen *Jarmo Mäki-Fränti*, ja varalla *Tarja Mäkelä*.

Hallitus kokoontui 7.1. (sähköpostitse), 24.2., 25.3., 22.4., 16.6., 4.8., 8.9., 6.10., 3.11. ja 8.12.2021.

Hallituksen nimeämät työryhmät (vetäjät nimesivät vuoden mittaan ryhmiinsä tarpeen mukaan lisäjäseniä):

Museotyöryhmä: **Satu Auvinen**, Timo Enäkoski, Mikko Korkiakangas, Pirjo Korkiakangas, Hannu Kumpulainen, Ahti Ojanen ja Helena Ojanen,
MAT-museotekniikan hankintatyöryhmä: **Markku Auvinen**, Ahti Ojanen ja Timo Enäkoski,

Arkistovastaava: **Timo Enäkoski**

Äänekoski-koru-työryhmä: **Helena Ojanen** ja kultaseppä *Sanna Hytönen*

Sukututkimustyöryhmä: **Helena Ojanen**, Hannu Kumpulainen
 Kotiseutua kuvina – työryhmä: **Timo Enäkoski**, Satu Auvinen, Mikko ja Pirjo
 Korkiakangas
 Metallinetsijät-työryhmä: **Timo Enäkoski**
 Pienoismalli-työryhmä: **Timo Enäkoski**
 Kotiseuturetki-työryhmä: **Markku Auvinen**, Ahti Ojanen

Yhdistyksen ja hallituksen kokoukset järjestettiin pandemiasuositusten mukaan, sujuvasti.

Jäsenkirjeitä tehtiin kolme, 4.3., 22.6. ja 7.9.2021. Maksaneita jäseniä oli yhdistyksellä 98.

Kunniajäsenet ovat museonjohtaja *Marjo Ahola* ja yli-insinööri *Erkki Pyyppönen*.

Yhdistyksen internetsivujen www.vaksy.com sisältöä ja sitä kautta jäsenille ja yleisölle tiedottamista on päivittänyt Timo Enäkoski ja sivujen rakennetta kehittänyt *Seppo Hänninen*.

Kalusto

Yhdistys osti poliisin hyväksymän asekaapin. Äänekosken kaupungilta saatiin uutta museota varten korvauksetta 97 huonekalua; Asemakadun koulun käytöstä poistettuja tuoleja, hyllyjä ja pöytiä sekä teknisen toimen kautta käytöstä poistettu astianpesukone. Lahjoituksena saatiin myös joitakin lehtiesite-telineitä Äänekosken apteekilta. Kalustoon voitaneen lukea myös roll-up-mallinen, liki 2 metriä korkea, Äänekoski-koru-mainoskyltti, joka ostettiin Keski-Suomen Painotuotteelta. Uuden museotilan keittiöön ostettiin mikroaaltouuni, jääkaappi, kahvin- ja teenkeitimet. Lahjoituksena saatiin kattausvälineitä, laseja, kuppeja ja aterimia, roskakoreja. Lisäksi hankittiin ostamalla siivousvälineitä (mm. kaksi pölynimuria) sekä vanhaan museoon (varastona) että uuteen museoon.

Suuri menetys oli, kun Äänekosken kaupungin Suojarinteen varastoon varastoidut yhdistyksen vuonna 2013 lahjoituksena saamat 23 rullakaappia ja noin 100 hyllymetrin liukuhylljärjestelmä olivat kadonneet selittämättömästi. Teknisessä toimessa ei ole enää työssä henkilöitä, jotka hyllyjen siirrosta toiseen paikkaan olisivat tienneet. Hallitus odottaa, josko ne vielä löytyisivät, mutta kirjanpidollisesti ne merkattiin jo vuoden 2021 poistoihin, sillä kaupunki kunnosti parin viikon ajan museotilaa huhtikuussa 2021.

Henkilökunta

Yhdistys palkkasi Kotiseutuyhdistyksen esinekokoelman digitointiin helmikuussa kahdeksi kuukaudeksi etätyönä hankasalmelaisen *Outi Laakson*. Työpestiä jatkettiin toukokuun loppuun ja uudelleen vielä 1.8.-30.11.2021.

Pässinrata-lehden ilmoitusmyynnin hoiti erinomaisesti Helena Ojanen, provisiopalkkiolla.

Toiminta

Museoesine- ja arkistohankkeet etenivät hyvin ja talkoisiin saatiin mukaan iso joukko aktiivisia osallistujia. Lisäksi kaupunkipienoismallin rakentaminen ja metallinilmaisijaharrastus onnistuivat yhdistyksen toiminnoista etenemään monien rajoitusten vuotena. ”Kotiseutua kuvina” – palsta paikallislehdessä toi kotiseutua esille lähes jokaisessa numerossa ja melko merkittävää taloudellista tukea yhdistykselle. Yleisötilaisuudet olivat vähissä ja esimerkiksi yhteismatkoista ja sukututkimusilloista jouduttiin luopumaan. Pässinrata-lehti onnistuttiin silti jälleen kerran saamaan markkinoille ja Äänekoski-koru myi yhä kohtuullisesti.

Museotyöryhmä kävi jo loppukesästä ahkerasti toimeen ja järjesti viikottaiset talkoot, joiden aikana Asemakoulun kellarista purettiin vanha näyttely pois ja pystytettiin uusi varastohyllystö, johon sijoitettiin jo suuri määrä esineitä. Takavarastoiden esineiden siirtäminen jätettiin myöhemmäksi, sillä samanaikainen esineluetteloitiin toi tietyt esineet etusijalle. Vielä koordinoitiin esinepuhdistusta uutta näyttelyä varten, minkä vuoksi Asemakadun koulun 2. kerrokseen saatiin ”puhdas tila” sinne siirrettyine hyllyineen. Sekin täyttyi ahkerien talkoolaisten kantaessa nopeasti. Vanhat tekniikkalaitteet (kuva- ja ääninauhurit, -projektorit, kamerat jne.) saivat sieltä niinkään hyvän tilan, jossa niitä voidaan kunnostaa.

Uusien museotilojen kalustosta valtaosa saatiin Suolahden Asemakadun koululta, jonka poistettaviksi ”tuomitusta” kalustosta yhdistys sai kaupungin lahjoituksena parikymmentä tuolia, pöytiä, hyllyjä ja jopa kotiseutuhistoriallisesti arvokkaita vanhoja kaappeja. Väliaikaisesti laitettiin uusiin museotiloihin Suolahtikeskeinen valokuvanäyttely, lokakuun lopulla.

Yhdistyksen arkisto talkoitiin siirtokuntoon samanaikaisesti museoesineiden kanssa, sillä sopimus Äänekosken kaupunginmuseon kanssa saatiin myös hyvissä ajoin syksyllä. Arkistoaineistosta valtaosa oli vuoden loppuun mennessä paketoitu siirtoa varten. Uusi arkistotila on Äänekoskella, ns. tehtaan palokunnan talon kellarissa (Kuhnamontie 2), jossa aiemmin sijaitsi tehtaan arkisto 1990-luvun puoliväliin.

Yhdistyksen toimiston esineet, laitteet ja kirjasto siirrettiin pikavauhdilla uuden museotilan työhuoneeseen. Lisäksi Pässinrata-lehtien suuri varasto siirtyi valtaosaltaan jo jouluksi Katvelankatu 11 kellariin. Loput siirtyvät sinne vuoden 2022 alussa. Uudessa toimistossa on siten tietokone, tulostin, skanneri ja muuta tarvittavaa valmiina tuleville työntekijöille. Tätä varten hankittiin kahvin- ja vedenkeitin, jääkaappi, mikroaaltouuni sekä jäteroskakorit lajitteluun, uusien museotilojen muuten varusteltuun henkilökuntakeittiöön.

Äänekoski-korun myyntiä aktivoitiin markkinoimalla joulun alla monella eri tavalla. Ennen joulumyyntiä jäljellä oli 19 hopea- ja 9 pronssikorua. Vielä ei saatu kaikkia kustannuksia katettua, mutta kun puoletkin loppuista myydään, ollaan laskennallisesti voitolla. On ollut hienoa nähdä, että korua arvostetaan monissa tilaisuuksissa.

Nimistötoimikunnan toiminta muuttui selvästi, kun uusi kausi ja uusi johto aloitti kesäkuussa 2021. Kaupunki on tukenut toimikunnan esityksiä ja nimistön laatimisessa on käytetty hyvää harkintaa jäsenistön ehdotuksista keskustellessa. Vielä puuttuu paikallistasolle meneminen, jota varten on ehdotettu kyläkohtaisia nimistöiltoja. Niiden suunnittelu on ikävä kyllä viivästynyt, vaikka alku näytti hyvältä. Valmiin muistomerkkikartan käyttöä (esim. matkailuhankkeissa) ja nimistöpankin koontia ei myöskään ole saatu näkyväksi. Nimistötoimikunnan teki 5.5.2021 Kannelsuon asemakaavasta kadunnimiesityksen, joka lähes sellaisenaan hyväksyttiin kaupunginhallituksessa. Lisäksi toimikunta vaikutti ratkaisevasti Konginkankaan Riihilahden kesämökkien (*Riihilahdentyttöjentie*) nimeämiseen paikallishistoriaa säilyttävällä tavalla.

Kaupunkipienoismallin rakentaminen jatkui ja Kauppakadun vuoden 1932 rakennukset ovat nyt valmiita (Tammelininkulmaan asti). Mallin rakentamisporukka supistui kolmeen henkeen syksyllä ja edelleen pandemian vaaran myötä kahteen henkeen. Valmistumisaikataulu siten siirtyy edelleen kauemmaksi. Pajarakennuksen (Suojarinteen 5-talo) purkamisuutisia odotetaan yhä suuremmalla levottomuudella.

Pässinrata-lehden julkaisutilaisuus, Puurojuhla, 13.11.2021 oli uusissa museotiloissa rajoitetulla osallistujamäärällä. Tilaisuus oli onnistunut ja lämminhenkinen. Paikalla oli useampia lehden artikkelien kirjoittajia, mm. v. 1946 Suolahden uuteen seurakuntaan ensimmäisenä syntynyt henkilö *Teuvo Ikonen*

Yhdistys järjesti uusissa tiloissa pikanäyttelyn 14.11.2021, jossa teemana oli Suolahti-aiheiset kuvat. Kävijöitä oli tyydyttävästi, varsinkin, kun kävijöillä oli paljon kerrottavaa näytteillä olleista kuvista ja samalla saatiin myös lahjoituskuva muusikko *Eero Lahdesta*, Suolahden Wanhan Aseman edustalla.

Sisä-Suomen Lehden kanssa yhdistys teki heti vuoden alussa sopimuksen jokaviikkoisen ”Kotiseutua kuvina” palstan tuottamiseen. Nelihenkinen työryhmä saikin lehteen suurta huomiota herättäneitä kuvia laajoine historiaselvityksineen. Monet kuvat olivat harvoin nähtyjä Vuorisen arkistosta poimittuina, mutta Sumiaisten kohdalla Pirjo ja Mikko Korkiakangas tekivät lisäksi laajaa etsivän työnä sen alueen ennennäkemättömien kuvien löytämiseen. Palstoja kuvineen kertyi 50 kappaletta ja yhdistys sai tästä mukavan palkkionkin Sisä-Suomen Lehdeltä.

Hietaman Kivikauden polku -työnimellä kulkenut hanke päättyi yhdeksi kaupungin matkailupuolen kokeiluhankkeeksi, johon kaupunki satsasi pienen rahoituksenkin ja projektityöntekijä *Laura Kortelaisen* (vuoden alussa kuukauden verran työssä oli *Saana Peurasaari*), jonka tukemana synnyttiin Kartano Kievari lähtökohtana kaksi ”kivikautista polkukuvaelmaa” Hietamalle, erityisellä Thinglink-sovelluksella. Apuna käytettiin POKEn kesän alussa alkanutta kurssia ja lopuksi Äänekosken some-lähettiläitä, *Peter Lindenbergiä* ja *Sini Kaapro-Lindenbergiä* (’SinijaPete’).

Hietaman Suojoen vanhan kartanon kunnostamisessa ei vuoden 2021 aikana juuri edistytty. Yhdistys on sen sijaan kartoittanut Suojoen tilan historiaa vuoden mittaan, mistä näkyvin esimerkki on kotisivuille lisätty *Seppo Hännisen* tutkimus Suojoen torppien vapautuksen historiasta 1919-2021.

Kotiseutuyhdistyksen metallinilmajähtäjäryhmä oli pitkään syksyllä kestäneen lumettoman kauden hyvin aktiivinen ja löysikin ristiretkiaikaisia esineitä tuoreempien historiallisten löytöjen lisäksi. Ryhmä sai myös näkyvyyttä paikallislehdissä ja innostus on tarttunut laajemminkin seudulla. Kotiseutuyhdistys auttaa etsijöitä selvittämällä maanomistajien lupa-asioita ja etsimällä historiallisesti kiinnostavia paikalliskohteita, jotka ajoittuvat rautakaudelta tähän päivään. Ensimmäiset ”vuoden huispaaja” -tittelit jaettiin marraskuun lopulla *Aki Kinnuselle* ja *Toni Mikkoselle*.

Talous

Tilinpäätös 31.12.2021 oli 2 642,36 euroa tappiollinen. Pässinradan hyvä ilmoitusmyynti oli yksi tae kohtuullisen hyvälle talousvuodelle. Sisä-Suomen lehden palstanpidosta saatu 2 000 euron palkkio oli varsin tarpeellinen. Jäsenmaksut notkahtivat selvästi, mikä huomioidaan tulevana vuonna. Pässinrata-lehden painatuskulut olivat edellisvuotta pienemmät.

Avustuksia toimintaan haettiin vuoden 2021 aikana Äänekosken kaupungilta ja eri säätiöiltä sekä Leader -Viisarilta. Äänekosken kaupungilta saatiin kohdeavustus digitoitintyön palkkakustannuksiin 4 kuukauden ajalle (8–11/2021 50 % palkkakustannuksista). Perusavustusta saatiin 200 €/kk uuden museotilan vuokrakuluihin 8 kk ajalta. Tilojen jatkuvat vuokrakulut aiheuttavat luonnollisesti tarvetta saada museo jatkossa tuottamaan. Leader – Viisari antoi 11/2021 myönteisen päätöksen rahoitustuesta vuoden 2022 museoprojektiin. Lopullinen vahvistus rahoituspäätökseen saadaan helmikuussa 2022.

Museo ja arkisto

Yhdistyksen (vanha) museo ei ollut vuoden 2021 aikana auki vaan suuressa muutoksessa museotilasta esinevarastoksi. Rakenteita purettiin ja uutta hyllyjärjestystä pystytettiin. Samalla arkisto pakattiin muuttoa varten. Yhdistyksen omistaman Hietaman Suopellonmäen *Hiljalan riiki-*kylämuseolla hallituksen jäsenet vierailivat kesällä, tarkistamassa rakennuksen ja esineiden kunnon sekä ympäristön. Työ uuden museovaraston rakentamisessa ja esinesiirroissa jatkuu vuonna 2022.

Uudet museotilat vuokrattiin 22.4.2021 Äänekosken kaupungilta Suolahdesta, Katvelankatu 11:n rakennuksen eteläsiivestä. Museotilat käsittävät kolme näyttelyhuonetta, kaksi keittiötilaa, kaksi WC-huonetta, kaksi sisäänkäyntiä eteisineen, vaatehuoneen, kolme komeroa ja työhuoneen. Lisäksi rakennuksen kellarikerroksessa, on lukittava varastohuone. Sinne kuljetaan portaita pitkin. Vuokrasopimukseen kuuluu kaupungin tekemänä kiinteistönhuolto, joka sisältää pihan hoidon, jätekuljetuksen ja autojen lämpötolpan ylläpidon.

Vanha museotila jäi vielä yhdistyksen käyttöön, mutta takimmaisat varastohuoneet ovat lähiaikoina purku-uhan alla, minkä vuoksi hallituksen talkooväki on uudelleenjärjestänyt entistä museota esinevarastoksi ja tyhjentänyt takimmaisista esinevarastoja. Työ jatkuu vuonna 2022.

Äänekosken kaupungin museotoimen kanssa tehtiin 22.6.2021 sopimus, jonka mukaan kaupunginmuseon hallinnoimassa Äänekosken tehtaiden vanhan palokunnan talon kellarissa (Kuhnamontie 2) olevassa varastotilassa (lautahyllyt) yhdistyksen arkistolle on varattu noin 150 hyllymetriä hyllytilaa, jonne yhdistys voi sijoittaa arkistonsa. Arkistonsiirtoa varten arkisto pakattiin lähtökuntoon syksyn 2021 aikana, mutta muuttoon ei ehditty vuoden 2021 puolella, sillä tulevan arkistotilan pienet korjaukset venyivät vielä yli vuodenvaihteen.

Kotiseutuyhdistyksen esinekokoelman digitointi aloitettiin helmikuussa, jolloin palkattiin etätyönä sitä tekemään hankasalmelainen Outi Laakso. Työsopimusta jatkettiin toukokuun loppuun. Syksyllä työpestiä jatkettiin 1.8.-30.11.2021. Työtä valvoi ja osin myös suoritti puheenjohtaja Satu Auvinen. Vuoden 2021 loppuun mennessä saatiin päätökseen yhdistyksen aiemmin digitoitujen noin 400 esineen tietojen tarkistus ja muuntaminen uuteen, kaikkia Keski-Suomen museoita yhdistävään kokoelmanhallinta- järjestelmään, SIMOon. Digitoitintyö jatkuu seuraavina vuosina.

Vaikka yhdistys ei ole järjestänyt yleisölle museotoimintaa, on yhdistykselle tarjottu useampia lahjoituksia, mutta niiden vastaanottamista on siirretty kunnes uusien ja vanhojen yhdistyksen tilojen muutto päättyy. Lahjoitusten lahjoittajien luettelo kerätään uudelle museolle, näkyvälle paikalle, eräänlaiseen ”kunniaauluun”, jolla näin kiitetään lahjoittajia. Se työstetään vuoden 2022 aikana.

Julkaisutoiminta

Pässinrata ilmestyi , 850 kappaleen painoksena, tuli ulos hyvissä ajoin ennen julkaisutapahtuma Puurojuhlaa 13.11.2021. Painopaikkana oli edelleen Keski-Suomen Painotuote. Toimitussihteerinä Timo Enäkoski. Jäsenet saivat pääasiassa lehtensä postitse, joskin jäsenmaksutarkistukset viivästyttivät joidenkin lehtien lähetystä. Lehden teemana olivat paikalliset juhluvuodet eri tapahtumista, etenkin seurakuntien ja kaupungin perustamisista. Saatu vähäinen palaute oli totutun myönteistä.

Yhdistyksen kotisivut www.vaksy.com

Yhdistyksen kotisivuja on päivittänyt Timo Enäkoski. Vuoden mittaan on saatu uusia sivuja Seppo Hänniseltä: Uusitut sulfiittitehtaan historia -sivut, paperitehtaan historia kuvasivut ja aivan vuoden lopussa tutkimus Hietaman Suojoen torppien vapautumisesta 1919-1921.

Yhdistyksen kotiseutusivuille ei ikävä kyllä ole saatu linkkejä uusille kotiseutusivustoille muilta järjestöiltä tai yksityisiltä. Sosiaalisen median julkaisijat eivät ole olleet halukkaita eikä ole vielä saatu selville, miten sosiaalisen median julkaisuja voisi yhdistää pysyville kotiseutusivuille. Pandemian vuoksi ei hallitus ole myöskään voinut järjestää kutsutapaamista asiasta. Kotisivujen tallentamisessa on saatu rakenteen ja etusivun tallennus automaattiseksi, mutta laajempi ”backup” on vielä selvittelyssä. Mahdollisesti tätä asiaa puidaan vielä uuden arkiston järjestämisen yhteydessä.

Edustus ja lausunnot

Kotiseutuliiton vuosikokouksessa Oulussa 12.-15.8.2021 yhdistystä edustivat Satu ja Markku Auvinen. Keski-Suomen maakunnallinen museo- ja kotiseutupäivä järjestettiin 28.10.2021 Hankasalmella. Päiville osallistuivat Ahti ja Helena Ojanen sekä Satu ja Markku Auvinen.

Äänekosken kaupungin nimistötoimikunnassa ovat yhdistyksen edustajina (31.5.2023 asti) Timo Enäkoski (Äänekoski), Hannu Kumpulainen (Suolahti) ja Pirjo Korkiakangas (Sumiainen). Nimistötoimikunta kokoontui kuluneena vuonna 5.5., 23.6. ja 25.11.2021.

Yhdistys antoi Äänejärven Itärannan asemakaavasta 16.12.2021 lausunnon, jossa toivottiin Äänekosken kaupungilta Erkon polun perustamista ja kunnostamista. Paatelan portin asemakaavasta yhdistys lausui 15.12.2021 esityksen, jossa yhdistyksen vuonna 2012 pystyttämä ”Ääneseudun pysyvän asutuksen muistomerkki” nimettäisiin kulttuurihistorialliseksi kohteeksi.